

แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

The Guidelines for Promoting Academic Administration in Accordance with
the Four Bhāvanā Dhammas of School Administrators under the Loei Primary
Educational Service Area Office 2

ธีรวัฒน์ บงแก้ว

Theerawat Bongkaew

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: tong.theerawat6712@hotmail.com

(Received: May 4, 2022/ Revised: December 30, 2022/ Accepted: December 31, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียน และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 320 คน จากประชากรทั้งหมด 1,845 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ 2) การบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยแต่ละด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านจิตภาวนา ด้านปัญญาภาวนา ด้านกายภาวนา และด้านศีลภาวนา ตามลำดับ 3) แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรต้องพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีทั้งการเดิน การนั่ง แต่งกายเหมาะสม ส่งเสริมการออกกำลังกาย และตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญด้านพัฒนาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี วางตัวเหมาะสม มีความเป็นผู้นำทางวิชาการในการทำงานร่วมกันคนอื่น การมีจิตใจดี มีความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา วางตัวผู้ทำงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับงาน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม; หลักภาวนา 4; การบริหารงานวิชาการ

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the condition of academic administration of school administrators; 2) to study academic administration according to the Four Bhāvanā Dhammas of school administrators; 3) to propose guidelines for promoting academic administration in accordance with the Four Bhāvanā Dhammas of the school administrators under the Loei Primary Educational Service Area Office 2. The sample group used in the research consisted of 320 people from a total population of 1,845 people. The statistics used for data analysis were: Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation. The research results were as follows: 1) The academic administration of school administrators under the Loei Primary Educational Service Area Office 2 was overall rated at a high level. The highest mean was seen in the aspect of learning processes, followed by that of media development, educational innovation and technology, learning evaluation and assessment, educational supervision, and educational curriculum development, respectively. 2) The academic administration, according to the Four Bhāvanā Dhammas of school administrators under the Loei Primary Educational Service Area Office 2, was overall rated at a high level. The highest mean was seen in the aspect of Citta-Bhāvanā, followed by Paññā-Bhāvanā, Kāya-Bhāvanā, and Sīla-Bhāvanā. 3) The guidelines for promoting academic administration according to the Four Bhāvanā Dhammas of the school administrators under the Loei Primary Educational Service Area Office 2 were that the administrators should encourage personnel in the organization to develop good personality terms of walking, sitting, and dressing appropriately. They should promote exercise and regular health checks, pay attention to the development of physical health and behavior as a role model appropriately, academic leadership in collaborating with others, have a good heart, share loving-kindness with their subordinates, position workers correctly and appropriately for the job, and accept the opinions of others and study and seek knowledge, and develop oneself to keep up with the changing situations.

Keywords: The Guidelines for Promoting; The Four Bhāvanā Dhammas; The Academic Administration

1. บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนนั้น ควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนที่มีอยู่ของประเทศให้เข้มแข็ง โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ดังที่แผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาคน โดยมีเป้าหมายหลัก คือ คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้น คนไทยมีคุณธรรมจริยธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน มีระบบบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ตัวชี้วัดตามเป้าหมายหลัก คือ ผู้เรียนที่มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้เรียนทุกระดับการศึกษา ความเป็นพลเมืองและพลโลก การยกระดับคุณภาพการศึกษาที่เกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแก่ผู้เรียนและประชาชนทุกคน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 10-64) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นนั้น เริ่มต้นจากการพัฒนาคน การพัฒนาบุคลากรภายในประเทศที่สำคัญที่สุดนั้น ต้องเริ่มต้นที่สถาบันครอบครัวเป็นอันดับต้นๆ แต่สิ่งหนึ่งที่ควรพัฒนาควบคู่ไปกับสถาบันครอบครัว คือ สถาบันการศึกษา นั่นอันหมายถึงการเรียนการสอนของผู้เรียน ที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตของบุคลากรภายในประเทศที่ดีขึ้น

การบริหารงานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาและเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของแต่ละสถานศึกษา ดังนั้นการศึกษาจึงยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาที่ดีตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จะพบได้ว่าผลการวิจัยได้กล่าวถึงปัญหาการบริหารการศึกษา และนักบริหารการศึกษาได้เน้นให้มีการปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมาย คือการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พัฒนาผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงานวิชาการนั้นนับว่าเป็นหัวใจหลักของโรงเรียนเพราะวัตถุประสงค์ที่สำคัญของโรงเรียนคือการศึกษาและฝึกอบรมเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองดีของชาติในอนาคต กล่าวได้ว่า งานสำคัญของโรงเรียนคืองานวิชาการถ้าโรงเรียนดำเนินงานพลาดทางวิชาการก็จะพิจารณาได้ว่า โรงเรียนนั้นประสบความล้มเหลว ในทางตรงกันข้ามโรงเรียนใดที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานวิชาการ โรงเรียนก็สมควรที่จะได้รับการยกย่องยอมรับว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินการกิจของโรงเรียนได้ผล (อุทัย บุญประเสริฐ, 2555: 6) จากผลการทดสอบระดับชาติต่างๆ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ที่ผ่านมานั้น อยู่ในระดับที่ต่ำกว่าระดับประเทศ การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามนโยบายการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต) ได้อธิบายเรื่อง พุทธภาวนา ไว้ว่า ภาวนา 4 หมายถึง การเจริญ, การทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนา และการบริหารงานวิชาการเป็นบทบาทสำคัญที่สุดของการบริหารโรงเรียน โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ต้องเป็นผู้นำในการจัดการทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุ มาจัดการตามกระบวนการบริหาร โดยจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตาม เป้าหมายของการศึกษาในระดับประถมศึกษา การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลัก ภาวนา 4 มาบูรณาการเข้ากับการบริหารงานวิชาการตามนัยแห่งพุทธธรรม อันจะส่งผลในการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตคิดแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาแห่งตน (พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2538: 81)

ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการวิจัย ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักภาวะนา 4 ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการได้อย่างดี เพราะภาวะนา 4 เป็นหลักธรรมที่แสดงถึงการเจริญกาย ศีล จิต และปัญญา เป็นธรรมที่นำไปสู่วิถีปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายได้อย่างสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คุณภาพการศึกษาของไทย และประโยชน์สำหรับผู้ศึกษาค้นคว้าสืบไป ซึ่งผู้วิจัยเห็นถึงสภาพปัญหาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ว่าเหมาะแก่การนำหลักภาวะนา 4 มาสอดแทรก ประยุกต์ในการทำงานในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาระบบต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
2. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสม (Mixed Methods Research) ทำการวิจัยผู้บริหารและครูผู้สอนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ทั้งวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยอาศัยข้อมูลตัวเลข วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยทำข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์ โดยอุปนัยวิธี และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In-Depth Interview) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ปีการศึกษา 2564 มีจำนวน 157 โรงเรียน จำนวน 1,845 คน เป็นผู้บริหาร จำนวน 133 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,712 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 23 คน และครูผู้สอน จำนวน 297 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 รวมทั้งสิ้น 320 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V. & Morgan, 1970: 607-610)

2.3 กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครู จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 รวมทั้งสิ้น 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน และแบบสัมภาษณ์ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 2 ตอน

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 การสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาหลักการและทฤษฎี ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะ 4 นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าความสอดคล้อง (IOC) และปรับปรุงแก้ไข นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลอง จำนวน 30 คนกับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มประชากร เพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากร

4.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยศึกษาวิเคราะห์หลักการ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารวิชาการตามหลักภาวะ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างแบบสัมภาษณ์จากแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด. 2554: 43)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ทำวิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตจากวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

5.2 ส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามเพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

5.3 ส่งแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 320 ฉบับ พร้อมทั้งหนังสือขอความอนุเคราะห์/กลุ่มตัวอย่างพร้อมแบบสอบถาม

5.4 เก็บรวบรวมข้อมูลคืนมาได้ครบทั้ง 320 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ตามเกณฑ์ แล้วนำมาจัดกระทำข้อมูลให้สมบูรณ์ทุกฉบับ

5.5 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 2 คน ครู จำนวน 2 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 รวมทั้งสิ้น 5 คน ด้วยตัวเอง

5.6 ผู้วิจัยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ตามโปรแกรมสำเร็จรูป และวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบทต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยการหาค่าความถี่และค่าร้อยละ

6.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนตาม

6.3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนตามมาตรฐาน 6.4 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ (In -Depth interview) และจากแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรง (IOC: Index of Consistency)

7.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (\bar{x})

4. ผลการวิจัย

1. การวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38

2. การวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2

3.1 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ด้านกายภาวะนา บุคลากรในองค์กรต้องพัฒนาบุคลิกภาพที่ดี อันประกอบด้วย การเดิน การนั่ง แต่งกายเหมาะสมถูกกาลเทศะและถูกต้องตามกฎระเบียบทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน ส่งเสริมการออกกำลังกาย และตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญด้านพัฒนาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง พร้อมทั้งจะปฏิบัติงานวิชาการอย่างเต็มความสามารถและบรรลุเป้าหมาย

3.2 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ด้านศีลภาวะนา ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี วางตัวเหมาะสม มีความเป็นผู้นำทางวิชาการในการทำงานร่วมกับคนอื่น มีศีลธรรมอันดีงาม วางตัวเป็นกลาง ปฏิบัติด้วยความรัก ความเอาใจใส่ สอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรมในกิจกรรมภายในโรงเรียน

3.3 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ด้านจิตภาวะนา การมีจิตใจที่ดี มีความเมตตาต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา และวางตัวผู้ทำงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับงาน มีจิตใจแน่วแน่พร้อมปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น มีจิตใจที่ดีงาม เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

3.4 แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ด้านปัญญาภาวะนา ผู้บริหารงานวิชาการต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย พร้อมจะแก้ไขปัญหาและพัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ สามารถและเปลี่ยนเรียนรู้ แนะนำผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง อภิปรายผล

5. อภิปรายผล

การศึกษา เรื่องแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผู้วิจัยนำประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เหตุผลดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 มีการส่งเสริมให้ครูได้จัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกรายวิชา ส่งเสริมการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้ชุมชนและครูที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อใช้ในสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูจัดเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พายู ภูคำวงษ์ ได้ทำการศึกษา เรื่อง การปรับใช้หลักพุทธจริยธรรม เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธจริยธรรมในคัมภีร์พระพุทธรักษาแบ่งเป็น 3 ชั้น ชั้นต้น คือ ศีล ชั้นกลางคือ อกุศลกรรมบถ 10 และชั้นสูงคือ มรรค 8 เพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้การทำงานมีประสิทธิภาพนั้น ประกอบด้วย หลักสุจริต 3 พรหมวิหาร 4 สังคหะ วัตถุ 4 อธิบาท 4 สาราณียธรรม 6 และสัปปริสธรรม 7 ส่วนแนวทางการปรับใช้หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้การทำงานมีประสิทธิภาพนั้น คือแนวทางการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา และแนวทางการพัฒนาตามหลัก ภาวะ 4 (พายู ภูคำวงษ์, 2560: 148-159)

2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านจิตภาวะ ทั้งนี้เหตุผลดังนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำและจัดหาสื่อการเรียนรู้สำหรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาจิตของผู้เรียนให้มีความเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ สดชื่นเบิกบาน และเป็นสุขผ่องใส มีการดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูได้จัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน จากการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาจิตของผู้เรียนให้มีความเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ สดชื่นเบิกบาน และเป็นสุขผ่องใส ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธานี จันทิโก (กลมนอก) ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาตนเองตามหลักภาวะ 4 ของเยาวชนตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ผลการวิจัย พบว่า 1) เยาวชน ตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาตนเองตามหลักภาวะ 4 ภาพรวม มีระดับการพัฒนาตนเองอยู่ในระดับปานกลาง 2) เยาวชน ตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง หลังเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาตนเองตามหลักภาวะ 4 ภาพรวม มีระดับการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับมาก (พระธานี จันทิโก (กลมนอก), 2560: บทคัดย่อ) 3 แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะ 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรต้องพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีทั้งการเดิน การนั่ง แต่งกายเหมาะสม ส่งเสริมการออกกำลังกาย และตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ ให้ความสำคัญด้านพัฒนาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี วางตัวเหมาะสม มีความเป็นผู้นำทางวิชาการในการทำงาน

ร่วมกันคนอื่น การมีจิตใจที่ดี มีความเมตตาต่อผู้อื่นได้บังคับบัญชา วางตัวผู้ทำงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับงาน ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ละมัย บัวจันทร์ ได้ทำการศึกษา เรื่องการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลัก ภาวนา 4 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี ตามหลักประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองแขงวิทยา จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักภาวนา 4 พบว่า จากการใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ มีผลการทดสอบหลังเรียนสูงขึ้นหลังจากเรียนรู้ผ่านการจัดการ เรียนรู้ตามหลักภาวนา 4 เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักประชาธิปไตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2. เปรียบเทียบผลการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นพลเมืองที่ดีตามหลักประชาธิปไตยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เข้ารับการเรียนการสอนตามหลักภาวนา 4 คือ ก่อนการเรียนการสอนและหลังการเรียนการสอน พบว่า หลังเรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้ตามหลักภาวนา 4 เพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีตามหลัก ประชาธิปไตยมากกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ละมัย บัวจันทร์, 2562: บทคัดย่อ)

6. องค์กรความรู้ใหม่

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐและสถานศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 อย่างต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่นอื่นๆ ขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และประเมินการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2.2 จากการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านสีลภาวะนา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่งเสริมให้การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความประพฤติของผู้เรียนให้เป็นคนดีและระเบียบวินัย และดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จากการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความประพฤติของผู้เรียนให้เป็นคนดีและระเบียบวินัย

2.3 จากการศึกษาวิจัยแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4 ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรต้องพัฒนาบุคลิกภาพที่ดีทั้งการเดิน การนั่ง แต่งกายเหมาะสม ส่งเสริมการออกกำลังกาย และตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอให้ความสำคัญด้านพัฒนาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี วางตัวเหมาะสม มีความเป็นผู้นำทางวิชาการในการทำงานร่วมกันคนอื่น การมีจิตใจที่ดี มีความเมตตาต่อผู้ใต้บังคับบัญชา วางตัวผู้ทำงานให้ถูกต้องและเหมาะสมกับงาน และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และศึกษาค้นคว้าหาความรู้ พัฒนาตนเองให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้ทันสมัย

3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังมีประเด็นที่ผู้วิจัยเห็นว่าควรนำประเด็นอื่นๆ มาศึกษาเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

3.1 ควรวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตามแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4

3.2 ควรวิจัยเรื่องปัจจัยส่งเสริมภาวะผู้นำตามแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4

3.3 ควรวิจัยเรื่องรูปแบบในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรทางการศึกษา ตามแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักภาวะนา 4

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท. สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2538). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พายุ ภูคำวงษ์. (2560). การปรับใช้หลักพุทธจริยธรรมเพื่อพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กให้การทำงานมีประสิทธิภาพ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*.
- พระธานี จันทิโก (กลมนอก). (2560). *การพัฒนาตนเองตามหลักภาวนา 4 ของเยาวชนตำบลตาขัน อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ละมัย บัวจันทร์. (2562). *การพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักภาวนา 4 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี ตามหลักประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนหนองแขวงวิทยา จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักเลขาธิการการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2564*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อุทัย บุญประเสริฐ.(2555). *การวางแผนและจัดระบบแผนงานในโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอส ดีเพรส.

ภาษาอังกฤษ

- Ministry of Education. (2017). *Education Development Plan, Ministry of Education, Vol. 12 (2017 - 2021)*. (Page 10-64). Bangkok: Teachers Council of Thailand Printing House.
- Boonchom Srisaard. (2011). *Preliminary research*. Bangkok: Suwiriyasan Company Limited.
- Phra Thep Vethi (Prayut Payutto). (1995). *Buddhist Dictionary*. Bangkok: MahaChulalongkornrajavidyalaya Printing Press.
- Phayu Phukhamwong. (2017). The application of Buddhist ethics to develop administrators of small educational institutions. Work efficiently. *Journal of Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University*.
- Phra Thani Janṭiko (Klornok). (2017). *Self-development according to the 4 principles of par of youths in Ta Khan sub-district, Ban Khai District, Rayong Province*. Master's Degree Program Thesis Department of Educational Psychology, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

- Lamai Buakhan. (2019). *Development of learning according to the 4th prayer principle to promote good citizenship according to democratic principles of Mathayomsuksa 4 students at Nong Waeng Wittaya School. Sakon Nakhon Province. Master's Degree Program Thesis Mahachulalongkornrajavidyalaya University.*
- Uthai Boonprasert.(2012). *Planning and organization of school plans.* Bangkok: S Depress Printing House.
- Krejcie, R. V. & Morgan. (1970). *D. W. Determining Sample Size for Research Activities.* Educational and Psychological Measurement.